

Jednání advokáta jménem klienta

Nedopustí-li se advokát v rámci svého jednání za klienta excesu (vybočení z mezí zákonných požadavků na činnost advokáta při zastupování svého klienta), je třeba jeho jednání posuzovat jako jednání za klienta.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 3580/2007, ze dne 31.8.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce I. K., zastoupeného advokátem, proti žalované D. T., advokátce, o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 24 C 47/2004, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. dubna 2007, č.j. 1 Co 277/2006-197, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. dubna 2007, č. j. 1 Co 277/2006-197, ve výrocích I., II., IV. a V., a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. dubna 2005, č.j. 24 C 47/2004-128, ve výrocích I., III. a II. (s výjimkou části, jíž byla žaloba zamítnuta), se zrušují, a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Brně s přihlédnutím k ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku (dále jen „o.z.“) rozsudkem ze dne 29. dubna 2005, č.j. 24 C 47/2004-128, výrokem I. uložil žalované povinnost zaslat žalobci, a dále R. m. B. a M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, vlastnoručně podepsaný doporučený dopis ve znění: „Já, J. (správně D.) T., se omlouvám I. K. za uvedení nepravdivých tvrzení o jeho korupčním jednání při naší osobní schůzce dne 26. 2. 2004 v jeho kanceláři ředitele N. B., které jsem prezentovala ve svém dopise ze dne 10. 3. 2004 adresovaném R. m. B. ve svém dopise ze dne 19. 3. 2004 adresovaném M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.“ Výrokem II. uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 150.000,- Kč na náhradu nemajetkové újmy, a ve zbytku, co do další částky 150.000,- Kč, návrh zamítl. Výrokem III. rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud vzal za prokázané, že podle smlouvy uzavřené mezi městem B. a F. n. m. byl k 1. 2. 2004 privatizován areál N. B., který přešel do vlastnictví města. Žalobce byl ředitelem této nemocnice. K uvedenému dni skončil nájem nebytových prostor, do té doby pronajatých klientům žalované. Žalobce vedl jednání o uzavření nových nájemních smluv s žalovanou jako zástupkyní dosavadních nájemců. V dopise ze dne 10. 3. 2004, adresovaném R. m. B., žalovaná mimo jiné uvedla, že žalobce při tomto jednání žádal po ní, resp. po jejích klientech, úplatek v řádu několika desítek tisíc Kč. V dopise ze dne 19. 3. 2004, který adresovala M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále jen „PS PČR“), pak popsala, že při předmětném jednání žalobce řekl, že předloženou smlouvu o budoucí nájemní smlouvě podepíše jen tehdy, když obdrží určitou finanční částku, kterou požaduje zaplatit jako podmínku pro takový postup. Soud prvního stupně vzal za prokázané tvrzení žalobce, že při předmětném jednání pouze žalovanou informoval o skutečnosti, že ještě před podpisem nových nájemních smluv je potřeba narovnat deficit z minulých let, a to buď formou jednorázového dorovnání anebo navýšenou částkou nájmu. Tvrzení žalované, že žalobce po ní, resp. po jejích klientech, žádal úplatek, posoudil jako nepravdivé. Dovedl tak, že toto nepravdivé tvrzení má značně difamující charakter, kterým žalovaná zasáhla do osobnostních práv žalobce v jeho dílčí složce práva na čest a lidskou důstojnost. K námitkám žalované, že slova v požadovaném omluvném dopisu „korupční jednání“ neodpovídají obsahu korespondence, na kterou žalobce odkazuje, soud uvedl, že tento obrat lze posuzovat jako synonymické vyjádření obratu úplatek, který žalovaná skutečně v

obou dopisech použila.

K odvolání žalované Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 31. ledna 2006, č.j. 1 Co 236/2005-163, rozsudek krajského soudu v napadené části změnil tak, že návrh, aby žalované byla uložena povinnost zaslat žalobci, R. m. B. a M. K., poslanci PS PČR vlastnoručně podepsaný doporučený dopis s již zmíněným textem omluvy a zaplatit žalobci částku 150.000,- Kč, zamítl. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení a o náhradě nákladů odvolacího řízení. Toto rozhodnutí odvolacího soudu však bylo zrušeno rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. října 2006, č. j. 30 Cdo 2342/2006-181, a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Dovolací soud ve svém zrušovacím rozhodnutí poukázal na skutečnost, že ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 o.z. musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení, nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě. Tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry fyzické osoby. Nenaplnění kteréhokoli z těchto předpokladů vylučuje možnost nástupu sankcí podle ustanovení § 13 o.z. Připomněl, že neoprávněným zásahem je zásah do osobnosti fyzické osoby, který je v rozporu s objektivním právem, t.j. s právním řádem. Některé zásahy, byť zdánlivě se jeví jako odporující objektivnímu právu, přesto nelze posuzovat jako neoprávněné. Podstatou je existence okolností vylučujících neoprávněnost zásahu. Okolnosti, které mají tyto právní následky, a jež vycházejí z hodnocení závažnosti, významu a funkce vzájemně si kolidujících porovnávaných zájmů dotčené fyzické osoby na jedné straně a zvláštních veřejných zájmů na straně druhé, jsou buď obsaženy přímo v právních normách anebo z nich vyplývají. O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde mimo jiné tehdy, kdy je zásah dovolen (resp. jeho možnost předpokládána) zákonem, pokud tak nejsou překročeny zákonem stanovené meze. Jde o situace, kdy nad individuálními zájmy jednotlivých fyzických osob, do jejichž osobnosti je zasahováno, převládá závažnější, významnější a funkčně vyšší zvláštní veřejný zájem (rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. prosince 2004, č.j. 30 Cdo 1526/2004-68). Takový zásah do osobnostních práv zůstává povoleným za předpokladu, že se stal přiměřeným způsobem a zároveň není-li v rozporu s takovými oprávněnými zájmy fyzické osoby, na kterých je třeba s ohledem na zajištění elementární úcty k důstojnosti její osobnosti za všech okolností bezpodmínečně trvat. Tato licence ovšem není dána tam, kde se jedná o jednání při posuzovaném zásahu proti osobnostním právům fyzické osoby dopustí excesu.

S ohledem na skutkové okolnosti daného případu dovolací soud zdůraznil, že advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským řádem, o čemž je advokát povinen klienta přiměřeně poučit. Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě, přičemž je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné (§ 16 zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii, ve znění pozdějších změn a doplňků).

Dovolací soud v citovaném rozhodnutí uzavřel, že o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon. Pod tento výkon jiného subjektivního práva stanoveného zákonem je nutno podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů svého klienta. Advokát je mimo jiné povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. V tomto případě je současně určující, zda se advokát při takovém jednání nedopustil případného excesu.

Dovolací soud zdůraznil, že odvolací soud z této úvahy (byť ji v závěru svého rozhodnutí též zmínil) důsledně nevycházel, a své rozhodnutí zbudoval v první řadě na úvaze, že jestliže k tvrzeným zásahům do osobnostních práv žalobce došlo při jednání žalované jako zástupkyně klientů, tedy při činnosti, ke které ji její klienti použili, resp. zplnomocnili, pak s přihlédnutím k ustanovení § 420 odst. 2 o.z. žalovaná není v této věci pasivně legitimována. Ač se takto odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně) pokusil vážit otázku pasivní legitimace žalované, dovolací soud nepovažoval tyto jeho úvahy za plně odpovídající příslušné právní úpravě, když na daný případ nebylo možno uplatnit analogické užití ustanovení § 420 odst. 2 o.z., neboť jednání advokáta za klienta je nutno posuzovat jako výkon zákonem uložené povinnosti resp. práva takto za klienta jednat, kdy podkladem je právní úprava, kterou podává zákon o advokacii (resp. ve své podstatě např. i čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Významné proto bylo zjištění, zda advokát skutečně jednal jako zástupce určité osoby, případně, zda se v takovém případě svým jednáním eventuálně nedopustil excesu z výkonu této povinnosti, resp. oprávnění. Odvolací soud sice ve zrušovaném rozhodnutí vyslovil současně i přesvědčení, že o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon, přičemž do této kategorie je třeba podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů klienta, avšak tato jinak přílehlavá úvaha nebyla právně konzistentní s jím uvažovaným posouzením věci podle analogie ustanovení § 420 odst. 2 o.z.

Poté Vrchní soud v Olomouci ve věci opětovně rozhodl, když rozsudkem ze dne 18. dubna 2007, č.j. 1 Co 227/2006-197, výrokem I. potvrdil výše uvedený rozsudek Krajského soudu v Brně ve výroku I. ve znění: Žalovaná je povinna zaslat žalobci, R. m. B. a M. K., poslanci PS PČR vlastnoručně podepsaný doporučený dopis tohoto znění: „Já, D. T., se omlouvám I. K. za uvedení nepravdivých tvrzení o jeho korupčním jednání při naší osobní schůzce dne 26. 2. 2004 v jeho kanceláři ředitele N. B., které jsem prezentovala ve svém dopise ze dne 10. 3. 2004 adresovaného R. m. B. a ve svém dopise ze dne 19. 3. 2004 adresovaného M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.“ Výrokem II. potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II., pokud jím bylo uloženo žalované zaplatit žalobci částku 75.000,- Kč, zatímco co do částky 75.000,- Kč návrh zamítl. Výrokem III. rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí výslovně poukázal na důvody zrušení jeho předchozího rozhodnutí v dovolacím řízení, jak je uvedl Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 12. října 2006, č. j. 30 Cdo 2342/2006-181. Vyšel tedy ze zásady, že pod výkon jiného subjektivního práva stanoveného zákonem je nutno podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů klienta. V této souvislosti poukázal na to, že za této situace jde o posouzení, zda to, co uvedla žalovaná v již uvedených dvou dopisech, nebylo nepřiměřeným výkonem tohoto subjektivního práva stanoveného zákonem, popřípadě, zda se jednalo o přiměřený výkon petičního práva, resp. práv a na kritiku. Odvolací soud dovodil, že žalovaná věděla, že pokud žalobce podmiňoval podpis (nové) nájemní smlouvy doplatkem nájemného za dobu minulou, nepožadoval tyto finanční prostředky pro sebe, takže neměla podklad pro tvrzení, že žalobce po ní pro sebe žádal o úplatek. Nešlo proto o přiměřený výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů klienta, nešlo (ani) o adekvátní výkon petičního práva či o zákonem dovolenou kritiku. V souzeném případě se proto podle odvolacího soudu (sice) jednalo o výkon zákonné licence, avšak nikoliv přiměřeným způsobem. Došlo proto k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv žalobce. Dospěl proto k závěru, že je namíste žalobci přisoudit morální satisfakci podle § 13 odst. 1 o.z., přičemž vzhledem ke značné míře tohoto zásahu i reletární satisfakci podle ustanovení § 13 odst. 2 téhož zákona. Uváděné rozhodnutí bylo doručeno žalované dne 25. května 2007 a téhož dne nabylo právní moci.

Žalovaná dne 4. června 2007 napadla rozsudek odvolacího soudu ve výrocích I., II., IV. a V. včasným dovoláním, v němž uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. s tím, že napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení věci, přičemž přípustnost tohoto

dovolání vyvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Za otázku zásadního právního významu označuje problém vlastní pasivní legitimace v tomto sporu, když žalobce se cítí dotčen obsahem listin, které žalovaná sepsala pro své klienty jako advokátka v rámci (jejich) právního zastoupení. Nejednala tak svým jménem, ale v právním zastoupení svých klientů na základě jimi udělené plné moci. Ze zastoupení pak vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. V daném případě proto nešlo o vyjádření žalované, ale jejích klientů (§ 22 odst. 1 o.z.). K sepsání předmětných dopisů měli klienti žalované vážné důvody a byly reakcí na události, které předcházely. Dovolatelka mimo jiné připomíná, že (pro posouzení věci) je významné zjištění, zda advokát jednal jako zástupce určité osoby, případně, zda se eventuálně nedopustil excesu z výkonu této povinnosti, resp. oprávnění. Sama v daném případě dopisy sepsala jako zástupkyně svých klientů, přičemž se nedopustila eventuálního excesu. Navrhla proto, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se v písemném vyjádření s napadeným rozhodnutím ztotožnil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po té, co přihlédl k čl. II bodu 12. zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, uvážil, že dovolání bylo podáno oprávněnou osobou mající právnické vzdělání ve smyslu ustanovení § 241 odst. 2 o.s.ř., stalo se tak ve lhůtě vymezené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř., a je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. Dovolání je v této věci přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť napadené rozhodnutí je třeba klasifikovat jako rozhodnutí mající po právní stránce zásadní význam při řešení otázky odpovědnosti advokáta za zásah do osobnostních práv fyzické osoby v případě, že jedná jako zástupce svých klientů. Dovolací soud pak uvedený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci přezkoumal v dovoláním napadených výrocih ve věci samé v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Z ustanovení § 242 o.s.ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním, přičemž je vázán též uplatněným dovolacím důvodem. Současně je v případech, je-li dovolání přípustné, povinen přihlédnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Ty však z obsahu spisu seznány nebyly.

Dovolatelkou uplatněný dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. se vztahuje na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, t.j. je poznamenáno nesprávným právním posouzením. Jde o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, kdy soud buď použije jiný právní předpis, než který měl správně použít nebo jestliže sice aplikuje správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyloží. Nesprávné právní posouzení věci může být způsobilým dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Jak již bylo zmíněno výše, dovolací soud již v předchozím zrušovacím rozsudku mimo jiné konstatoval, že o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon, přičemž pod tento výkon jiného subjektivního práva stanoveného zákonem je nutno podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů klienta. Advokát je mimo jiné povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Současně je přitom určující, zda se advokát při takovém jednání nedopustil případného excesu (v podrobnostech se odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. října 2006 30 Cdo 2342/2006-181).

Odvolací soud ve svém novém rozhodnutí napadeném dovoláním žalované z uvedených zásad sice nominálně vyšel, avšak současně dovodil, že žalovaná jako advokátka při výkonu činnosti zástupkyně svých klientů v tomto případě postupovala nepřiměřeně, a je proto osobně odpovědná za zásah do osobnostních práv žalobce. Tento závěr však nelze pokládat za přesvědčivý a zákonu odpovídající.

S odvolacím soudem je třeba souhlasit, pokud dovodil, že žalovaná v souzené věci konala v rámci tzv. zákonné licence jako advokátka za své klienty. Bez dalšího se však již není možné ztotožnit s jeho dalšími závěry. Jak již bylo vyloženo v předchozím zrušovacím rozsudku dovolacího soudu (na jehož závěrech nemá dovolací soud důvodu cokoliv měnit), určujícím pro posouzení dané věci je to, zda se žalovaná jako zástupkyně svých klientů při této své činnosti dopustila excesu či nikoliv. Excesem je přitom třeba pro posuzovaný případ rozumět případné vybočení (výstřelek) z mezí zákonných požadavků na činnost žalované jako advokátky při zastupování svých klientů. Tato okolnost však v řízení nebyla prokázána, když i odvolací soud dovodil, že žalovaná jednala v rámci zmiňované zákonné licence, přičemž s tímto soudem se lze ztotožnit. Je tedy zřejmé, že žalovaná v tomto případě jednala za své klienty, jimž je proto třeba toto jednání přičítat, a to ať v rámci výkonu petičního práva nebo jako uplatnění kritiky. Přitom přiměřenost užitého obsahu zvolených prostředků podle dovolacího soudu do určité míry korespondovala s okolnostmi, na něž reagovaly. Význam zde totiž nepochybně má zjištění, zda na zaplacení (eventuálně doplacení) požadovaných finančních prostředků jako podmínky pro existenci dalšího nájemního vztahu klientů žalované existoval nárok či nikoliv. Pokud tomu tak případně nebylo, pak užití pojmu „úplatek“ mohlo být případně ovlivněno i okolnostmi, které by bylo třeba zřejmě přičítat N. B., za níž jednal žalobce. Za tohoto skutkového stavu se nenaznačuje, že by žalovaná z výkonu práv a povinností zástupkyně svých klientů vykročila (a dopustila se tak excesu), resp., že by jednala nepřiměřeně. Petiční právo, resp. právo kritiky tak nepochybně vykonávali klienti žalované, takže dovozovat odpovědnost žalované za zásah do práva žalobce na ochranu osobnosti vyplývající z ustanovení § 13 odst. 1 a 2 o.z. se nejvíce dovolacímu soudu jako přiléhavé.

S ohledem na popsané skutečnosti proto nelze dovoláním napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci pokládat v napadených výrocích ve věci samé za správný (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) proto toto rozhodnutí v těchto výrocích a ve výrocích o náhradě nákladů řízení, stejně tak jako příslušné výroky rozsudku soudu prvního stupně, zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Brně v tomto rozsahu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)

- [Exekuce](#)